

Śląski Oddział Straży Granicznej w Raciborzu im. nadkom. Józefa Bocheńskiego

<https://www.slaski.strazgraniczna.pl/sm/aktualnosci/5153,Udaremniony-wywoz-zabytkowych-starodrukow.html>
04.05.2025, 03:42

Udaremniony wywóz zabytkowych starodruków

Funkcjonariusze Śląskiego Oddziału Straży Granicznej na międzynarodowym lotnisku w Katowicach - Pyrzowicach uniemożliwili wywóz z naszego kraju dwóch zabytkowych starodruków o tematyce religijnej. Do ujawnienia ksiąg, które są prawdopodobnie zabytkowymi starodrukami doszło w trakcie prowadzonej przez funkcjonariuszy Straży Granicznej kontroli bezpieczeństwa pasażerów samolotu odlatującego do Stuttgartu. Podczas sprawdzania bagażu podręcznego 27-letniej obywatelki Polski, mieszkanki Bielska Białej uwagę funkcjonariuszy zwróciły dwa ciężkie prostokątne przedmioty, szczelnie zawinięte w foliowe torby. Po rozpakowaniu okazało się, że w środku znajdują się dwie grube, oprawione w skórę księgi, z metalowymi zapieczkami. Ich wygląd wyraźnie wskazywał, że mogą być to przedmioty zabytkowe, których wywóz z Polski bez zezwolenia jest zabroniony. Dalsze, dokładniejsze oględziny ksiąg potwierdziły zasadność tych podejrzeń. Jedna z nich licząca 515 stron jest napisana w języku staropolskim i wg daty umieszczonej na stronie tytułowej została wydana w 1728 roku. Autorem tego starodruku zatytułowanego "Kazania albo wykłady porządne" jest Samuel Dambrowski - polski duchowny ewangelicki i pisarz religijny żyjący na przełomie XVI i XVII wieku (1577-1625). Daty wydania drugiej ujawnionej księgi, bez strony tytułowej, napisanej prawdopodobnie w języku staroczeskim i liczącej 894 strony, nie można jednoznacznie stwierdzić, ale jej cechy świadczą, że może być to również zabytkowy starodruk, czyli wydawnictwo opublikowane przed 1800 rokiem. Jednak, aby ostatecznie stwierdzić, czy obie księgi są przedmiotami zabytkowymi (w myśl ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami) i przeprowadzić ich fachową identyfikację, zostaną one przekazane Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków. Kobieta która usiłowała wywieść księgi do Niemiec twierdziła, że stanowią jej pamiątkę rodzinną. Tłumaczyła się, iż nie zdawała sobie sprawy z faktu, iż wywożąc je z Polski bez stosownego zezwolenia narusza przepisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Gdy ekspertyza wykaże, że wywożone przez nią księgi są zabytkami, kobiecie grozi odpowiedzialność karna. Zgodnie z art. 109 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.): Kto bez pozwolenia wywozi zabytek za granicę lub po wywiezieniu go za granicę nie sprowadza do kraju w okresie ważności pozwolenia, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 sąd orzeka, a w razie skazania za przestępstwo określone w ust. 2 sąd może orzec, nawiązkę na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami w wysokości od trzykrotnego do trzydziestokrotnego

minimalnego wynagrodzenia. Sąd może orzec przepadek zabytku, chociażby nie stanowił on własności sprawcy. W Polsce kwestie wywozu zabytków reguluje ustawa z 23.07.2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz Rozporządzenie Ministra Kultury z 19.04.2004 r. w sprawie wywozu zabytków i przedmiotów o cechach zabytku za granicę. Rozporządzenie to określa tryb składania wniosków i wydawania pozwoleń na wywóz z kraju zabytków. Zgodnie z ustawą zabytki mogą być wywożone za granicę na stałe, jeżeli ich wywóz nie spowoduje uszczerbku dla dziedzictwa kulturowego. Czasowo mogą być wywożone, gdy pozwala na to ich stan, właściciel da rękojmię, że nie ulegną zniszczeniu lub uszkodzeniu i zostaną przywiezione z powrotem przed upływem terminu ważności pozwolenia. Legalny wywóz zabytków za granicę może nastąpić na podstawie jednorazowego pozwolenia na stały lub czasowy wywóz zabytku, wielokrotnego pozwolenia indywidualnego lub ogólnego na czasowy wywóz zabytków. Pozwolenie na jednorazowy wywóz zabytku na stałe wydaje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego po zasięgnięciu opinii komisji. W pozostałych przypadkach pozwolenia wydaje wojewódzki konserwator zabytków. On też na wniosek zainteresowanego wydaje zaświadczenia, że przedmiot nie wymaga pozwolenia na wywóz za granicę. Posiadanie właściwego pozwolenia (lub zaświadczenia) uprawnia do legalnego wywozu przedmiotów zabytkowych z terytorium kraju. Jeżeli jednak Straż Graniczna w trakcie prowadzonej kontroli ujawni próbę wywozu przedmiotów o cechach zabytku bez zezwolenia, taki przedmiot jest zatrzymywany. Następnie we współdziałaniu z konserwatorem zabytków i rzeczoznawcami wszczynana jest procedura mająca określić, czy przedmiot jest zabytkiem w rozumieniu ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Gdy podjęte działania potwierdzą próbę nielegalnego wywozu zabytku, sprawca odpowiada karnie.